

Sheila Anderson, hoogleraar e-Research aan King's College London:

'We moeten de taal van de onderzoeker spreken'

Geesteswetenschappers zouden hun aantekeningen moeten delen als onderdeel van hun publicaties, aldus Sheila Anderson, hoogleraar e-Research aan King's College London.

Erica Renckens

"Als historicus wil je niet herhalen wat anderen al eerder hebben gedaan. Je wilt iets nieuws zeggen, al wil je natuurlijk wel de beweringen van anderen kunnen valideren." Sheila Anderson is als professor e-Research verbonden aan het Centre for e-Research van de faculteit Digital Humanities aan King's College in Londen. "Natuurwetenschappers voeren een experiment uit dat anderen vervolgens kunnen repliceren. De geesteswetenschappen werken echter niet op die manier."

Interpretatief

In haar keynote tijdens de KVAN-dagen (Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland) in juni in Amsterdam pleitte Anderson voor een digitale workflow voor geesteswetenschappers die werken met archiefdata. "In de exacte wetenschappen is hier al veel onderzoek naar gedaan, maar daar is zo'n model ook vrij *straight forward*", legt Anderson uit. "Je hebt links naar de data, naar de *workflow expressions* en uiteindelijk naar de publicaties, dus het is eigenlijk een soort verrijkte publicatie."

"Een model voor de geesteswetenschappen zou meer gebaseerd moeten zijn op tijd. Wetenschappers maken aantekeningen tijdens hun onderzoek; in wezen maken ze een geannoteerde bibliografie. Het onderzoek is verkennend en zelfs recursief: je hebt een set onderzoeksvragen, je gaat op zoek naar bronnen die je helpen deze te beantwoorden en je gaat verder met subtiel verfijnde onderzoeksvragen. Geesteswetenschappen zijn in wezen interpretatief. Het gaat erom dat je kunt verantwoorden wat je hebt gedaan, je moet kunnen verwijzen naar je bronnen. In traditionele publicaties gebeurt dat met citaten en voetnoten en dergelijke. Dat moeten we zien te verwerken in een digitale workflow."

Misleidend

Anderson is zich er terdege van bewust dat zo'n workflow alleen succesvol kan zijn als geesteswetenschappers bereid zijn ermee te werken. "We moeten een structuur vinden voor deze annotaties, anders wordt het wel erg moeilijk te realiseren. Maar aan de andere kant moeten we ook erkennen dat je mensen niet kunt dwingen met een bepaalde structuur te werken, tenzij ze wel móeten, omdat het bij hun werk hoort. Aan de ene kant moeten we

Sheila Anderson: "De aantekeningen die wetenschappers maken tijdens hun onderzoek zouden onderdeel moeten uitmaken van de publicatie" foto Bart van Vliet

dus op zoek naar technische oplossingen, naar een logisch model dat elke historicus kan begrijpen. We moeten de taal van de onderzoeker spreken. Maar aan de andere kant moeten we ook kijken naar culturele oplossingen. Dit wordt een alternatieve, verrijkte manier van citeren die je moet zien als een deel van je publicatie. Zoiets kost tijd."

"Er zijn wetenschappers die gebruik maken van digitale bronnen, maar in hun publicaties verwijzen naar de analoge bron. Dat is rampzalig, omdat het ten eerste lijkt alsof de digitale bronnen niet gebruikt worden en ten tweede is het gewoon misleidend. Gelukkig zijn er ook al enkele senior onderzoekers die zeggen 'we moeten bij-

houden wat we doen als we in het archief bezigt zijn, in een digitale omgeving'."

Less digitally involved

Uiteraard zal niet elke onderzoeker erom staan

te springen al zijn persoonlijke aantekeningen openbaar te maken. "Dat is iets wat nooit zal veranderen, dus daar moeten we verschillende lagen in aanbrengen. Waar-

schijnlijk zal hij wel bereid zijn om zijn onderzoeksvragen te delen en de bronnen die hij in verschillende stadia van zijn onderzoek heeft gebruikt. En misschien wil hij ook wel een deel van zijn eigen aantekeningen delen." "Het bereiken van de *less digitally involved* onderzoekers is nog steeds wel een probleem. De primaire focus van onderzoekers ligt nu eenmaal bij hun onderzoek en het beantwoorden van hun onderzoeksvragen." Anderson is zelf betrokken bij verschillende grote projecten uit de Digital Humanities. Voor EHRI, de European Holocaust Research Infrastructure, leidt ze het onderzoek naar de gebruikersbehoefte en specifiek naar de manier van zoeken in archieven. "Hier hebben we de traditionele interviews met onderzoekers gedaan, maar dat heeft zo zijn beperkingen. De gebruiker weet niet altijd wat technisch mogelijk is. We hebben ook archivisten gesproken over hun ervaringen met het werken met onder-

Sheila Anderson

Sheila Anderson heeft Sociologie en Politieke Geschiedenis gestudeerd. In 1992 richtte ze de History Data Service op, die in 1998 is opgenomen in het UK Data Archive. In 2000 werd Anderson aan het King's College directeur van de Arts and Humanities Data Service (AHDS), vergelijkbaar met het Nederlandse DANS. In 2008 richtte ze het Centre for e-Research (CeRch) op.

"We moeten de normen en verwachtingen van een discipline begrijpen"

zoekers en wat volgens hen de struikelblokken zijn. Dat was erg interessant." Daarnaast participeert Anderson ook in CENDARI, een samenwerkingsverband die erop gericht is digitale archieven en bronnen voor onderzoek naar middeleeuwse en moderne geschiedenis te integreren. "Naast de traditionele interviews organiseren we daar ook participerende ontwerpessies. Daarin vragen we onderzoekers naar hun onderzoeksvragen. Het technische team komt vervolgens met voorstellen voor systemen die ze daarvoor zouden kunnen ontwerpen. Tijdens verschillende workshops worden deze ideeën vervolgens bijgeschaafd tot iets wat in de praktijk werkt."

"Je kunt het geheel opdelen in de verschillende stappen die onderzoekers zetten tijdens hun onderzoek, maar het gaat ook om het proces. We moeten de normen en verwachtingen begrijpen die binnen de discipline gelden, die maken dat iemand geloofwaardig is als een historicus. Dan beland ik weer op het gegeven dat we de taal moeten spreken die binnen dat domein iets betekent, de taal van de onderzoeker."

Nieuwe generatie

Anderson heeft goede hoop voor de toekomst. "In de sociale wetenschappen is het openstellen van data al veel normaler; ook in de geesteswetenschappen zal het waarschijnlijk geaccepteerd en zelfs de norm worden. Met name promovendi staan er al veel meer voor open. Zij delen hun data sowieso al met hun begeleider, met collega's van de afdeling, maar ook met andere promovendi. En zij vormen toch de nieuwe generatie. Maar ik zie ook senior onderzoekers die zich al bewezen hebben en die het zich kunnen veroorloven wat experimenteler te werk te gaan. Zulke veranderingen vinden soms subtiel plaats, soms plotseling, gestuurd door beleidsmakers en uitgevers, dus wie weet..."

kcl.ac.uk/cerch

INTERVIEW